

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsaciga mesca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVI.

V Ljubljani 10. prosenca 1863.

List 2.

Ss. Ciril in Metod v oziru na Krajsko.

G. Podratitovski me v predposlednjem listu „Zgod. Danice“ opominja, naj bi se jez oglašil o stari zapušeni kapelici pri cerkvi sv. Petra v gornjemokronoški ali trebelnski fari na Dolenskem; terdijo nekteri namreč, da je ostanek iz dni ss. Cirila in Metoda, slovenskih apostelnov.

O imenovani kapelici je ranjki g. Kobe že pisal v Novicah l. 1844, str. 119; jez pa sem jo bil naznanil v sporočilih krajskega zgodovinskega društva l. 1847, str. 85, kjer se tudi nahaja zrisana po znotranji in vnani podobi. Kapelica je v okroglo zidana, nekaj čez 3 sežnje na širjavo in ravno tako na višavo znotraj prostorna: proti juternji strani je izbokan prostor (niša) za altar, pod kapelico pa je mertvaško grobišče. Podoba vrat se ne da več spoznati, ker so kamnati podboji preč vzeti; tri okna pa so majhne, ozke in v verhu s krogam sklenjene, vhod v grobišče je vender s trivoglino zveršen, na oboku pa so kamnate preproge na križ po šegi gotičnih stavb. Strehe že davno ni na kapelici, vender je obok še vedno terden; pa vsa kapelica je zunaj z beršlinom gosto obrašena, tako da se kaže kot zelen šotor.

Kaj tedaj bi jez menil o tej kapelici? je li iz dni ss. Cirila in Metoda, ali ne? Kar stavbo samo na sebi tiče, mi je bila reč že iz perva dvomljiva, kakor sem že v imenovanih zgodovinskih sporočilih na znanje dal; zdaj bolj naravnost rečem, da stavba je iz poznejega časa kot 9. stoletja, naj pred bi segala v 12. ali 13. stoletje. Šega zidarije ni nikakor čisto bizantinska, kakoršna je bila izhodnjemu svetu lastna; marveč je romanska, ki je bila zahodnjim deželam domača od 10. do 13. stoletja, in še tista ni čista; ker preproga na oboku in vhod s trivoglino, tudi pomanjkanje obrobka med steno in obokom se ozira na prestopno šego (Uebergangsstil), ki se je kazala pred začetkom gotičnih stavb.

Kar se pa dalje tiče besednega zročila v gornjemokronoški okolici, je tisto v svojem izviru malo določeno. Med ljudmi je bil kdaj samo ta glas, da je imenovana kapelica iz ajdovskih časov; koliko da bi to pomenilo, se težko dá soditi, ker ljudstvo marsiktero staro reč tje vprek imenuje ajdovsko. O ss. Cirilu in Metodu pa se iz perva ni slisalo med priprostim ljudstvom; te imena kolikor vém, so pozneje pritaknili možje, katerim sta bila slavna apostelna slovenska od drugod znana. Tako govorjenje pa je jasno samo na sebi, da se ne more jemati za zgodovinsko gotovost; in ko bi bil jez kaj bolj gotovega našel, bi

tega ne bil zamolčal v popisu djanja ss. Cirila in Metoda. Sicer je gornjemokronoška fara izmed starih fará na Krajskem; ondašnji farman Oton se bere že l. 1248 pri vstanovitvi kostanjevskega samostana. Fara pa je utegnila začeti se po gornjemokronoških gospodih, katerih imena so mnogokrat zapisane v listinah 13. in 14. stoletja, in katerih stari grad se v malih ostankih sledi na griču kacih 50 korakov pod cerkvijo sv. Petra. Po takem bi popisana stara kapelica utegnila biti izvirna farna cerkev gornjemokronoška; zraven tiste je bila pozneje sozidana sedanja cerkev sv. Petra, ki je do l. 1803 veljala za farno, dokler fara ni bila prestavljena k cerkvi sv. Križa na Trebelnem.

Kar pa se tiče djanja ss. Cirila in Metoda med Slovenci, sem jez svoje misli o tem že razložil v Zgodnji Danici l. 1858, štev. 8 in 9, poslednjič pa v domačem koledarju za l. 1863. Kolikor je Slovencev na Ogerskem in na izhodnjem štajerskem, so gotovo bili pod oblastjo sv. Metoda; zakaj panonska zemlja je imela svoje zahodnje mejnike od Murice ob cetskih hribih med Muro in Rabo, in potem čez Muro proti Slovenskim goricam, tako da Maribor, Ptuj, Strade, in morebiti tudi Jablanica na gornjem štajerji so bili panonski kraji. S tem se snida, kar je g. Terstenjak pisal v letošnjih Novicah štev. 48 in 49. Da bi bila pa cerkvena oblast sv. Metoda dalje proti zahodu segala v Korotansko, ali čez Dravo proti jugu v slovensko stran in v Krajsko, to se ne dá lahko misliti; zakaj višje so solnograški, in nižje akvilejski višji pastirji svojo pravico varovali, in korotanski vojvoda Karoloman jim je bil branitelj, kakor za akvilejsko cerkev tudi pričuje listina iz l. 879. Pozneje je sicer moravski vojvoda Svatopluk zmagoval koroška vojvoda Karolomana in Arnulfa, in l. 886 mu je bila prepuščena avarska stran, to je ravno prejšnja Panonija. Ali so bili pa Moravani tudi od Korotana ali Koroškega kateri del v svojo last spravili, tega bi si jez ne upal zaterditi; zakaj če je v fuldskih letnikih Korotan (Carnuntum) imenovan kot moravska posest, lahko ta beseda zadeva le sploh deželo, ki je poprej stala pod koroškim vojvodom. Po enakem se tudi ne more terdo spricati, da bi bil sv. Metod na Koroškem kateri čas delal s polno duhovno oblastjo, če ravno je v solnograških listinah pisano, da je bil pozneje pregnan iz korotanskih strani (de carantanis partibus); zakaj ta beseda je še bolj na to namerjena, da pomenja le deželo, ki je bila s koroško v zvezi. Ravno v tistih solnograških listinah (de conversione Carentanorum) se tudi ne nahaja posebne sledi od djanja sv. Metoda v Korotanu; nikjer ni pisano, da bi bil korotanski nadmasnik se umaknil

pred njim, kakor se je umaknil panonski nadmašnik Rihbald.

Se manj se zamore terditi, da bi bilo moravansko gospostvo segalo na Krajnsko; zakaj ravno v letih 882 do 894, ko so Moravani zapovedovali tastran Donave, je bil poleg fuldskih letnikov Braclav, Kocelnov sin, slovenski vojvoda med Savo in Dravo, in bil je na strani korotanskih vojvodov Karolomana in Arnulfa. Slavnoznani Kopitar je sicer misel izrekel, da je oblast Moravanov tisti čas se toliko daleč razprostirala, da so tudi na Krajnskem se naselili, kakor imena Moravce *) in Moravska gora na znanje dajejo. Vender moravski naselci, če so se res v teh krajih vstanovili, so utegnili tudi biti ali vjetniki pod zmago korotanskih vojvodov, ali pa beguni pred silo grozovitih madžarskih derhal. Kar se pa tiče cerkvenih reči med Dravo in jadranskim morjem, ni sledi, da bi se bila ondi oblast akvilejskih patriarhov tako kratila, kakor so se na drugi strani pritoževali solnograški nadškofje. Drugač ne, razun če bi listina iz leta 879 kaj takega imela v oziru; ondi namreč je Karoloman, ki se je takrat štel tudi za italijanskega kralja, patriarhu Valpertu zaterdil, da hoče akvilejsko cerkev z vsimi njenimi kerstnimi in glavnimi cerkvami, tudi z vsimi njenimi reči in ljudmi v njeni prostosti stanovitno braniti. Pa ta listina je utegnula tudi na drugo stran meriti, namreč Gradjanskim patriarhom nasproti, ki so si oblast čez istrijanske cerkve hoteli prilastiti. Težko se pogreša, da bl. Rubeis, ki je to listino razglasil v svojih spominkih akvilejske cerkve (*Monumenta ecclesiae aquilejensis*), ni tudi kerstnih imen in glavnih cerkev zapisal; on sam se sicer s tem izgovarja, da je pisava imen v tisti listini zlo popačena in nerazločljiva. Stari letniki akvilejske cerkve kmalo po tem, namreč k letu 901, govorijo, da se je akvilejska škofija razprostirala do panonske meje; pa nič ne omenijo, da bi bila ta meja v kaki pravdi, kakor nasproti solnograški nadškof, ki se še l. 900 zastran svojih cerkvenih mejnikov obilno pritožuje.

Toliko se mi je potrebno zdelo o tem vprašanji razložiti, ker ni potreba zgodovinskimi spričevalom sile delati, in več v njih iskati, kakor je v njih hranjenega. Pa za tega voljo tudi nam drugim Slovincem, katerih očetje niso spadali pod pastirstvo sv. Metoda, njegov in njegovega brata sv. Cirila spomin ne sme nič manj drag biti. Zakaj vse Slovence nas veže ena narodnost, en materni in staromaterni jezik, ena prava katoliška vera; in zraven tega, če tudi tastranskim Slovincem sv. Metod ni bil lastni viši pastir, pa je bil poterdovavec in ohranjevavec v pravi veri in zvezi z rimsko cerkvijo. Perva pot v Rim l. 867 je peljala oba sveta brata, Cirila in Metoda, skozi vso slovensko zemljo: bodi si po ravni poti čez Celje in Ljubljano, ali po stranski poti zavoljo nasprotnikov (pa vender ne vem, ali čez gornji Mokronog, ker tisti kraj je vender čez mero v stran). Druga pot pa je l. 880 vodila sv. Metoda samega po teh straneh; in bodi si po ravni ali stranski cesti, imé apostolskega moza ni moglo neznano ostati. Če ima kaj v sebi beseda, da je sv. Metod iz Istrije in Dalmacije prišel v Panonsko k knezu Kocelu; če so ostanki slovenskega obreda v tistih krajih kaj vredni za zgodovinsko spričevanje: tedaj je očitno, da je sv. Metod, če ne kot domač škof, pa saj kot misijonar delal v slovenskem Primorju in drugod po slovenski zemlji. Dalje, če so se slovanski narodi na južnih straneh zlo

nagibali na ločitev od rimske cerkve in na združbo z greško cerkvijo, in če je na drugi strani sveti Oče iz Rima opomine dajal tistim narodom, naj se raji podajo v pastirstvo sv. Metoda, kakor pod greškiga patrijarha, njihove lastne pastirje v Saloni in Akvileji pa svaril, naj ne pozabijo podložnosti pod apostolski stol: je v vsem tem očitno spričevanje, da sv. Metod je bil srednik med južnoslovanskimi narodi in med rimsko cerkvijo, in da jih je on pomagal ohraniti v edinstvi s skalo sv. Petra aposteljna.

Ti oziri so zadosti močno spodbudovanje za vse Slovence, ogerske in štajerske, koroške in krajnske in tudi primorske: naj se vdeležijo tisučletnega spomina slovanskih aposteljnov ss. Cirila in Metoda, bodi si da tistih stopinje so za kako leto pozneje kot 863 zadele vsako stran slovenske zemlje posebej. Zraven tega pa se mora tudi čast. gospodu prav dati, ki se je oglašil za spomin ss. Hermagora in Fortunata, ktera sta nam nekdanjim akvilejskim podložnikom posebna in izvirna aposteljna. Nič ni bolj čudnega, kakor to, da 12. julija vsakega leta mnogoteri Slovenci manj vedo za sv. Hermagora in Fortunata, kakor pa za sv. Marjeto, dasiravno je ona v rimskem in akvilejskem koledarji postavljena na 20. julija. Vsi daljni svetniki se oznanjujejo in razglasujejo s prižnic, domači svetniki pa — so skoraj pozabljeni, in vender se o njih zamore tudi kaj več povedati, kakor samo ime.

Hicinger.

Kako bi se obhajala mnogoletnica slovenskih aposteljnov? *

Daste se po nekoliko obé mnogoletnici, ss. Cirila in Metoda, in sv. Marka in sv. Mohorja skleniti. Album ali zbirka primernih v ta namen danih spisov, kakoršniga hočejo nekteri duhovni po undanjim razglasu Zgodnje Danice na svetlo spraviti, lahko velja na obojo stran. Dvojni spomin, ki eden bolj zadeva izhodnje, eden bolj zahodnje Slovence, obojim vender vse skupaj, utegne ves slovenski narod in zlasti njegove bolj veljavne može močneje zbuditi, in v edinem, Bogu in njegovim svetnikom hvaležnem duhu združiti. Dalje se utegne god sv. Mohorja, ali če bi bilo bolj všeč, god sv. Marka, slovesno obhajati, kar stoji v previdnosti višjih cerkvenih pastirjev. God sv. Marka, ki je že navadno združen s procesijo, se celo lahko zamore tudi v to stran nameniti; v tem se tudi naj ložej združijo vsi Slovenci. Ko bi imel pa god sv. Mohorja in Fortunata obveljati, ima tudi ta svojo temeljito podlago; ta god se je kdaj po vsem akvilejskem patriarhatu praznično obhajal, cerkvena zbora v Akvileji l. 1282 in 1339 sta to praznovanje poterdila, ga z osmino podaljšala, in praznik sv. Marjete namesti 12. julija, ukazala z rimsko cerkvijo vred 20. julija obhajati.

Utegne se pa tudi pri eni ali pri drugi cerkvi na Slovenskem kaj posebne slovesnosti napraviti: vsaka slovenska dežela ali škofija ima ktero farno cerkev sv. Mohora, mnogo je tudi podružnic temu svetniku odmenjenih; drugod se zopet nahajajo cerkve sv. Marka evangelista. Na Krajnskem je farna cerkev sv. Mohora in Fortunata v Žužembergu; na Štajerskem v Gornjem gradu; na Koroškem v Šmihoru; na Goriškem v Renčah, Pečini in zlasti v Gradu; na Teržaškem v Lindaru, in zlasti nova farna cerkev v Rojani pred Terstom. Farne cerkve sv. Marka so na Koroškem v Mavtnu, na Teržaškem v Veprincu in

*) Celo na Gorenškem blizu Blegaša proti Tominskemu je vasica, ki se imenuje Morave in studene Moravšek. Korenina „mor.“ „mur“ utegne razlago dati. Murč n. pr. v lastnih zivalskih imenih znanja črnega vola. Vr.

*) Ta spis je pristavljen kakor posnetek po izvrstnem sestavku: „Osemnajstoletnica sv. Marka in sv. Mohora v Akvileji.“ ki ga bo Danica prihodnjič razglasila. Vr.

Kačjergi, na Goriškem v Skodovski in zlasti na Morozinskem otoku, kjer se pripoveduje, da je sv. Marka na suho stopil; v Vipavi je bila stara farna cerkev tega svetnika.

Hicinger.

Usmiljene sestre v Ljubljani.

O ubogi bolniki! — Kdo ni že slišal tega zdihljeja. In res je taka.

Bolniki so nar veči reveži na zemlji. Ta izrek mi bo menda poterdil sleherni, ki je bil že kdaj bolan. Kdor pa ni še bil, naj popraša bolnike katerega stanú koli. V boleznih se kaže vsa človeška reva. Ni se toraj čuditi, da se kersanska ljubezen ozéra zlasti na bolnike, ktere usmiljeno obiskuje, voljno tolaži ter jim bolečine lajša, kolikor nar bolj more. z milo strežbo, vedoč, da je to zmed imenitnih tistih dobrih del, po katerih nas bo sodil pravični in usmiljeni Jezus poslednji dan. Ravno zato je pa to dobro delo tudi sveta dolžnost vsim, ki hočejo ob nar hujši uri usmiljeno sodbo najti pred Sodnikom.

To dobro delo pa tudi ni zmed nar prijetnih in ložjih opravil. Čmernost in nevažnost nekterih bolnikov, nam že prirojeni stud in gnjus do bolezni sploh, zlasti pa do nalezljivih in kužnih, in še veliko drugih okolišnin strežbo bolnikov stavi med nar težji dobre dela. Visoke stopnje serčnosti in kersanske ljubezni je treba, da kdo to sveto dolžnost zvesto spolnuje. Ni ga plačila na tem svetu, ki bi nam to stopnjo serčnosti moglo navdihniti, in ki bi bilo njeno vredno povračilo. Kdor mi tega ne verjame, naj sam poskusi, in prepričal se bo.

Toda to še niso vse težave. Kersanska ljubezen v bolniku ne gleda le bolečega telesa, ona se tudi ozera na bolno dušo, ki je velikokrat še večji reva kot telo, in toraj še večega usmiljenja in milejšje strežbe potrebuje, kot onó. Kdo pa bi mogel biti tako divjaške natore, da bi nič ne vprašal in ne maral za to, kar se ima s človekom po smerti goditi skoz celo večnost — brez konca in kraja?

Ne misli pa, ljubi bravec, da le duhovnim pastirjem gre dolžnost in skerb za dušno zveličanje; kersanska ljubezen je splošnja, ona veže vse do vsih, ki potrebujejo njene pomoči. Res je, da imajo zlasti duhovni sveto dolžnost, skrbeti za zveličanje duš, jih tolažiti in ozdravljati; vender naj pa nikdo ne misli, da njemu nič dela ne ostane pri tem opravilu. Strežniki so večji del zraven bolnika, duhovni pastirji morejo le nekoliko časa biti pri vsacem; zgodi se pa tudi, da katerikrat duhovnemu pastirju celo ni mogoče, bolnika še pri življenju dobiti. Verh tega je tudi vsacemu dobro znano, koliko zamorejo strežci pospešiti, zadrževati, ali še celo prazno in nezmerno storiti vse prizadevanje duhovnih pastirjev. Iz tega je pač lahko razviditi, kakošno dolžnost imajo strežci ubozih bolnikov tudi za njih neumerljivo dušo. Kolika težava je pa tudi to! Enako ni težko umeti, da za dušno postrežbo ni slehern človek pripraven, ako bi tudi prav dobro vedil in znal telesu streči, in kadar je na zbiranje, gotovo si bo vsak le malo umni rajši taci strežcov ali strežnic poiskal, ki si jo svést, da jim je tudi za dušo ubozega bolnika mar.

Ker so bolniki toliki reveži, jih ljubeznjivi in usmiljeni naš Zveličar, ko je na svetu živel, ni pozabil, ne na duši, ne na telesu. Kdor še tega ne vé, naj v roke vzame sv. pismo, in bral bo njegovo neskončno ljubezen do obojnih bolnikov. Brez števila po telesu bolnih je ozdravil, za ves človeški na duši bolni rod je pa nar strašnejše smerti na križi umrl, da bi vse ozdravil in vekomaj zveličal, da bi ne umerli, temuč vekomaj živeli. In da bi se bolniki njegovega usmiljenja vdeleževali tudi po njegovem vnebohodu, je svoji cerkvi naložil skerb in oblast za bolnike s tem, da ji je ukazal oznanovati ves njegov sveti uk, in je postavil zakrament sv. poslednjega olja za bolnike. Sveta cerkev, zvesta Jezusovi zapovedi, je vsim

vernim oznanovala in še vedno oznanuje dušne in telesne dobre dela usmiljenja ko pogoj večnega zveličanja, in deli sv. poslednje olje bolnikom po svojih mašnikih.

Ta uk Jezusov je nektere verne moškega in ženskega spola tako presunil, da so sklenili, revnim bolnikom streči ali skoz več časa, ali pa celo vse svoje žive dni. Kdo ne spozná, kako častitljiva, kako ne le vse hvale, ampak nar večega čudenja vredna je taka ljubezen, ki se sama odpove vsaki zloznosti življenja, de bližnjemu v nar večih britkostih polajšuje njegove reve. Sveta cerkev je spoznala in terdila, da je taki sklep svet in Bogu prijeten, ker izvira iz junaške kersanske ljubezni do Boga in do bližnjega. In tako so se ustanovili usmiljeni bratje in usmiljene sestre. Že po namenu in začetku mora sleherni misliti, da jih ni za strežbo bolnikov sposobnih od teh, ki so se odpovedali zloznemu življenju, velikrat imenitnim in visokim stanovom in so čisto prostovoljno prevzeli eno zmed nar težjih del, in sicer za čisto nobeno in nikakoršno posvetnega plačilo, temuč iz čiste ljubezni do Boga in svojega bližnjega. To je soditi tudi po tem, ker se nalaš podučujejo, kako gré bolnikom streči. — Ni se torej čuditi, da milim sestram vsi dobri ljudje po vsem svetu hvalo dajejo. Še celo turčini jim visocega spoštovanja niso odrekli, ko so vidili njih djanje v krimski vojski.

Po dolgoletnem trudu je tudi ljubljanskemu mestu došla sreča, da smo dobili usmiljene sestre v našo bolnišnico 1. novembra 1855. Če je kdo pa mislil, da bodo usmiljene sestre v Ljubljani vedno mir imele, da bodo visoko spoštovane in ljubljene pri vsih bolnikih in vsih ljubljanskih prebivavcih brez razločka, se je pa tudi motil, ker ni poznal posvetnega duha sploh, zlasti pa današnjih časov. Posvetni duh namreč je bil, je, in vedno bo sovražin vsemu dobremu. Ako bi nasprotvanja ne bilo usmiljenim sestram od te strani, bi bilo skoraj dvomiti, če so dobra vesta. Opomnimo le Jezusa in njegove svete cerkve. Ob katerem času ni bilo ljudi njemu in nji sovražnih? — Kdor je to vedil, ni ne ure dvomil, da se bo preganjanje zbudilo tudi zoper usmiljene sestre sploh, in torej tudi zoper ljubljanske. Dobro vedo braveci, kaj je bilo terpeti milim sestram v Videnski bolnišnici na Dunaji. Nasprotniki niso jenjali bobnati, lagati in klepetati, da jim je vlada odvzela bolnišnico, ne da bi bile pomanjkljivosti in pregreški strežnic skazane, temuč da bi bil že pokoj pred očitnimi časniškimi vekaci, kakor so dunajski katoliški časniki dokazovali.

Cerkvi sovražne Dunajske preganjavce bolniških strežnic pa je jel posnemati tudi dopis iz Ljubljane, ki je v „Presse“ od ljubljanske bolnišnice (20. nov. 1860) med drugim to le pisal:

„Ko ste pisali od usmiljenih sester v Videnski bolnišnici, pač niste mislili, da vas bomo tudi pri nas posnemali. Dolgo let priderževana nevolja in tiha jeza med zobmi tudi pri nas na dan stopi, ko smo brali, kako se pri vas godi, in nehoté smo zdihnili: Vse kakor pri nas. Tudi naša bolnišnica je že 5 let s temi dobrotnicami oskerbljena, in ta kratki čas jim je bil že dosti, da so na dan pokazale vse, zoper kar pri vas tožite. Že 20 ali celo 30 let so si nektari prizadevali, usmiljene sestre v Ljubljani vpeljati, poslali so bili nekaj deklet v Monakovo v poduk; toda prvo prizadevanje je bilo spodletelo. Ali gorečnost pospeševavcev se ne ohladi, temveč dobi novega netila, ko je neka vdova blizo 30.000 gold. podarila ko vstavo za posebnega duhovna v bolnišnici, ako se bolnišnica zroči usmiljenim sestram. Njihovi podporniki so mislili bolniško strežbo zboljšati s tem, da namesti strežnikov in strežnic, ki so do sedaj za plačilo opravljali svojo službo, prevzamejo bolnikom streči posebne duhovne osebe, ktere bi bolnike z verskimi nagibi pripravljale za srečno smert.“ Na to pisavec z nekakim začudenjem pripoveduje, kako da je l. 1855 ali 1856 z Dunaja prišel ukaz, bolnišnico brez odloga zročiti usmiljenim sestram, katerih pet da je že let in dan čakalo zvezde

odrešenja, druge pridejo iz Gradca, pa da vzamejo v posest nar lepši stran bolnišničnega poslopja v svojo stanovanjsko, kjer so poprej prebivali oskerbniki in zdravniki. (Pozneje v tem spisu je ta premila tožba dopisnikova pojasnjena.) Zdaj začne dopisnik že od splošnega mnenja mestnjakov govoriti, katerim — češ de — ta ukaz ni bil nič po volji, in od nepriležnosti, ako v bolnišnici ne stanujejo zdravniki. (Mi pa menimo, da strežnikom je vendar bolj potrebno blizu bolnikov biti, kot pa zdravnikom; ali ne?) Nadalje izreče to-le spomina vredno obsodbo zoper usmiljene sestre: „Verh tega smo se v kratkem prepričali, da je bolnikom streči tem sestram zadnja skerb, varčnost in pobožnost pa poglavitne čednosti,“ in omenuje, da ves svet (!) govori od pomanjkljivosti in neprilичnosti, ki so se vgnjezdile v bolnišnico, da je pa strah pred višjo podporo zadušil vsako besedo, dokler časniška moč (solnčnate Presse?) ni prederla temne megle, ki je marsikaj pokrivala, kar da se bode o preiskavanji razodelo.

Na ta prekanjeni dopis iz Ljubljane smo brali pa drugi glas iz Ljubljane v „Volksfreund“ (30. nov. 1860), ki pravi, „da je dunajsko kvakanje zoper mile sestre tudi po deželah in v Ljubljani obudilo jek sorodnih duhov, in da to, kar „Presse“ zoper ljubljanske mile sestre piše, je navadno obrekovanje, pa da se brez skerbi pričakuje preiskanje, s katerim žuga „Pressin“ dopisnik.

S tem pa ta reč ni bila obdelana; temveč slišalo in čutilo se je od neke strani veliko prizadevanje, da bi se po Ljubljani občno mnenje in občne vošila zoper mile sestre zbudile. Nar lepši priložnost je bil prvi deželni zbor leta 1861. Že je po mestu šumelo, da pridejo na versto mile sestre v naši bolnišnici. Radovedni smo hodili poslušat v deželni zbor, in ko je kdo poslancev odperl usta, smo že mislili, da mu izidejo mile sestre iz njih. Pričakovaje pretresa o milih sestrah — ga ne pričakamo. Ko se deželni zbor razide, smo skušali zvedeti, kaj da je bilo na tem govorjenju. In pravili so, da je nekdo nekega poslanca zelo nadlegoval, da naj sproži govorjenje zoper mile sestre. Na pol mu je bil neki ta poslanec obljubil; ker pa ni mogel pridobiti dostojne podpore sebi vrinjenega predloga; je zamrznil, preden je bil prav spočet. Hvala in čast našemu moškemu deželnemu zboru, da se ni spečal s tem nemoškim predlogom! — Saj v prihodnje bodo imele mir terpinčene mile sestre? Moti se, kdor to misli. Priromalo je neutrudeno in sitno dolženje in toževanje tudi do sob deželnega odbora. Vender pa tudi ondi ni doseglo svojega tolikanj doželenega namena. Zakaj, kakor nam ljubljanski časnik v št. 249 od 29. okt. 1862 naznanja, je deželni odbor le sklenil, leta 1863 ozir usmiljenih sester paziti zlasti na dvoje: a) na pogodbo, s katero so prevzele bolnišnico, ako jo na tanko spolnujejo; in b) na vošila (pritožbe), ki se glasé med ljudmi, ako so uterjene, t. j. pravične in resnične; in še le potem s predlogom stopiti med deželni zbor. — V ta namen je leto 1863 opazovavno leto deželnemu odboru. To opazovanje usmiljenim sestram velja. Ta odborov sklep je zdaj tudi nas, ki smo do sadaj molčali, primoral, o tej reči pozvedovati, kar se je do sadaj godilo in ljudstvu, ki resnico ljubi, odkritoserčno naznaniti, kar smo za gotovo zvedili; zakaj do sadaj se nam govoriti ni zdelo ne vredno ne dostojno, ker se je ragljalo le po ptuji luži; sadaj pa so usmiljene sestre v rokah njih, ki imajo pravico in dolžnost, skerbeti za dušni in telesni blagor ubozih naših bolnikov.

Slavni deželni odbor nam ne bo zameril, ako nekoliko pretresamo njegov sklep, ter mu odkritoserčno povemo, kaj je naša misel o njem. Imenovani sklep iz ust in sere taci mož v deželnem zboru, ki se zanesemo, da ljubijo resnico, reči moramo, nas je prav razveselil; ker kaže, da jih ni volja, slepo verjeti in soditi na besede, kogar si bodi, v tako tehtni reči, kjer je vprašanje za poštenje cele družbe

in za blagor naših ubozih bolnikov, temuč da se hočejo sami prepričati resnice, in potem še le soditi.

Veselimo se torej od te strani odborovega opazovanja. V eni reči nam pa imenovani odborov sklep ni prav všeč, namreč v tej, da une pritožbe imenuje: „im Publikum laut gewordene Wünsche.“ Tudi mi smo pozvedovali in pozvedujemo, in bomo vedno pozvedovali, ktere vošila se glasé med mestnjani; in kar smo do sedaj pozvedili, so mestnjanske vošila zelo različne od unih, ktere pritoževavec ljudske imenuje. Slišali smo sicer, da kak nehvaležen in robat žganjarček, kak slep priprostež, ko se malo okrevavšemu ne dá toliko, da bi se natepel in končal; kaka hudovoljna jezičnica, ki z ničimur ni zadovoljna, dasiravno doma nič nima, — da tacihi kateri je kako besedo rekel ali jezikal; previdni in pametni bolniki pa ne morejo strežbe milih sester nikoli prehvaliti, kakor se sliši tudi po družih mestih od njih strežbe. Da so zoperniki milih sester tudi marsiktere mestnjane že zares dobili na svojo stran, radi verjamemo; dobro pa vemo, da pri večini se njih želja ni spolnila. In menda ravno večina je, ki gospoduje v naših vstavnih časih. Zanesemo se torej, da slavni odbor celó nobenih vošil (pritožb) nebo verjel, preden se sam prepriča. (Konec nasled.)

Papež in Žuzelka.

Kdo je papež?

Rimski papež je pravi in resnični Kristusov namestnik, vidni poglavar svete Cerkve, oče vsih vernikov na zemlji; on je naj višji duhoven, naj višji postavodaj v duhovnih rečeh, vogelni kamen, na kteriga je postavljena Jezusova Cerkve, zoper ktero tudi peklenske vrata ne premorejo kaj.

Pa Žuzelka tako čudne reči piše od papežev, de bi mogel vse spoštovanje do njih zgubiti, kdor bi le njegove spise bral in mu vse verjel?

Žuzelka rad piše, kakor bere v protestanških „büchermacherjih“, to je, tacihi, ki zgodovine ne posnemajo iz resničnih dogodov, ampak jo dostikrat sami kujejo ali saj zavijajo, kakor se njih zmotam bolje prileže.

Pa je vender blezo le res, de so imeli nekteri papeži hude grehe in slabosti nad seboj?

Sovražniki sv. vere so res nekatere papeže grozovitno popisali; ali tudi oni jih le malo poznajo, de bi jim zamogli po pravici kaj očitati. Vediti pa moraš, de papež zato ko je papež in Kristusov namestnik, vendar ni jenjal človek biti, de ima še zmiraj svobodno ali prosto voljo, biti dober ali pa ne, sej brez proste volje bi si ne mogel zveličanja zaslužiti; torej se prav nič ni čuditi, de so eni papeži bolj, drugi manj sveti, in utegnejo biti tudi pogreškam, slabostim podverženi. Pravi pa k temu celó protestanški pisavec Herder, ki je drugačen mož od Žuzelkata, „de njih pogreški so bili le zato toliki, ker so bili pogreški papežev.“ Prav veliko hudiga pa, kar se je papežem pripisovalo, so hudobneži izmislili, kakor tudi zdaj tako svetiga moža Pija IX. obrekujejo Garibaldi, Passaglia in drugi izdajavci svoje vere, ki se pa še katoličane kličejo. Kdo se bo tedaj čudil enacimu pri sovražnikih naše vere?“

Ako pa kak papež ktere pogreške ima, kako more taki biti še papež?

Kako more pa kdo še kralj, cesar, mojster, gospodar pri hiši ostati, če nad seboj kake napake ima? Tudi Peter, prvi papež, je bil v prvo svojiga Gospoda zatajil. Drugo pa je, kar vero tiče; v nji se še noben papež ni zmotil, de bi bil kakor papež (ex cathedra) zmoto učil. Zveličar je namreč sv. Petru in apostelnjam in z njim vsim svojim namestnikom obljubil, de pri njih ostane do konca sveta, in de jim bo sv. Duha poslal, kateri ima vladati njegovo Cerkve. Ako tedaj kdo tako piše, kakor de bi se

sv. Cerkev v verskih resnicah ali dogmah prenarejala, reformirala ali zmotila, on dolži zmote sv. Duha in Kristusa samiga. Ker pa tega bolj natanko razlagati nimam tukaj časa, torej naj ti samo odkazem, kaj v sv. pismu bere, ako si ga že kupil, sej zdaj je dokončano tudi v slovenskim jeziku; namreč: Mat. 16, 13—19; Mark. 8, 27. 33; Luk. 22, 31. 33; Joan. 21, 15—17 itd.

To že verjamem in dobro vem, sej sim se učil; ali bere se, de so bili časi, ko sta bila po dva ali celo po trije papeži ob enim?

To se je res namerilo, tode ta ugovor nima nič v sebi, ker če jih je bilo več, je bil pa vendar le eden pravi in postavno izvoljeni papež, drugi so bili vsiljeni od strastnih strank ali pa od posvetnih vladarjev, ki so se v Rim in v Cerkev vtikali, kakor n. pr. zdaj Viktor Emanuel, Garibaldi, Passaglia in drugi. Kadar so pa hudi časi pretekli, ali ko se je sv. Cerkev v določitev pravno zbrala, so vselej vsiljenci odleteli. Ravno to pa, de nobeni in nikakoršni sovražniki niso nikoli mogli ubraniti, de bi vselej ob svojim času ne bil Kristusov namestnik izvoljen in se ko taciga skazal, ter de je Cerkev in njene pravice branil, in de nar. strašnejši znotranji in zunanji sovražniki niso mogli Cerkev razdajati, — ravno to je očiten dokaz, de v katoliški Cerkvi vlada Božja moč, de je „zidana na skali.“

Pa pišejo, de o cerkvenim zboru v Konstancii je bilo toliko in toliko zanikarniga in spotikljiviga osebstva prišlo v mesto, in ne vem kako se štelijo, kakor bi bilo to za volj zbora?

Ravno iz tega se razodeva hudobija in zaveržena potuhnjenost nasprotnikov in sovražnikov sv. Cerkve, ker vzrok tega pripisujejo zbranemu cerkvenemu osebstvu, in ne razni in neštevilni derhali, ki je o taki priliki od vsih strani skupaj vrelo.

Kaj pa je to, de Žuzelka, ki je le časnikar ali publicist, kakor mežnarček, o vsaki priliki v sakristijo kuka, in pa de druge verstva pri miru pusti, le v katoličanstvo se zaganja?

To je ravno od tod, ker vsi malopridneži pod solncem so bili vsikdar v eni reči edini, namreč v preganjanji katoliške Cerkve. Sicer pa tako počenjanje še posebej po freimavrarstvu dahne, s katerim je že tudi Beč „enu malu“ zakajen.

Čudno se mi zdi, kako de Žuzelka nad papeži le hudo vidi, in kar imajo dobriga, tako obrača, de se lahko zdi ali smešno, ali pa napačno?

Tako delajo ravno spačeni ljudje, ki v solnčni svitlobi le prahke pobirajo, solnca samiga pa ne vidijo, ali kakor zeleni paljek, ki po rožicah le strup sreba, — ko pa snažna bučelica medu iše in ga zbira. Ko bi hotel Žuzelka lepe dela od papežev pripovedovati, bi se pač kaki pogreški vmés zgubili, kakor kaplja v morji; tode kdor je mišerbast, se mu vse rumeno vidi, kakor Žuzelkate vse le prerado želtavo, kar je papeško.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Perve dni prihodnjega mesca svečana se bo v Ljubljani obhajala ena nar. lepših slovesnost svete matere katoliške Cerkve, ki bo zanesljivo prav veliko pripomogla v poživiljenje in vterjenje kersanskega duha, bode pa tudi veliko vernih serc povzdignila in razveselila. Bog daj, de bi se prav serčno dopolnila!

Znano je, de tri-in-dvajseteri sveti spričevavci ali marterniki iz reda sv. Frančiška, ki so l. 1597 na Japon-skem s smertjo na križu sv. vero pričali, so bili 8. roznika lanskega leta (1862) po Njih svetosti Piju IX. v Rimu slovesno med svetnike prišteti. Zavoljo tega so ravno ta sveti Oče Pij IX. na prošnjo velikega prednika frančiškanskega, prečast. O. Rafaela a Pontikulo, z določilom 15. mal. serp. 1862 milostno dovolili, de se smé po vsih fran-

čiškanskih cerkvah obojnega spola obhajati očitna in slovesna tridnevna ali pa tudi osemndnevna, to je, tri- ali pa osemndnevno opravilo v čast imenovanih ss. spričevavcov. Ta pobožnost se smé obhajati enkrat do obletnice, kar so bili sveti mučenci očitno posvečeni ali svetniki slovesno izrečeni.

Dobrote, sklenjene s to prelepo slovesnostjo, so popolnoma odpustiki, kakor n. pr. v svetem letu, kterih se zamore slehern vernik enkrat v tistih dneh vdeležiti, ako kjer si bode vredno opraviti spoved in sveto Obhajilo, in gre v frančiškansko cerkev pobožno molit v namen sv. Očeta za povišanje sv. matere katoliške Cerkve, edinost kersanskih poglavarjev, zatrenje krivoverstva. Tudi zadobi 7 let in 7 štiridesetdnevnih (sedemkrat 40 dni) odpustikov, kdor koli saj s skesanim sercem frančiškansko cerkev v tih dnevih obiše in ondi v ravno imenovani namen moli. Vse te duhovne dobrote se smejo tudi dušam v vicah darovati. — Znamenito je tudi, de se smé vsaki dan ena slovesna ali peta sv. maša vzeti od tih svetnikov, ob enem imenovanih dni pa se smejo vse ss. maše po frančiškanskih cerkvah maševati od tih svetnikov, in vsak dan ob tistem času je dopušeno pri vsih mašah privzeti tudi molitev od novih svetnikov, ki se imenuje spomnica ali „Commemoratio“ in se moli različno pred evangelijem, po predglasji in ob koncu sv. maše.

Kako in kdaj se bo tedaj v Ljubljani pri Marii Devici pred mostom ta pobožnost opravljala?

Obhajala se bo 3., 4., in 5. svečana z velikimi slovesnostmi. Vsaki dan bodo po tri slovesnosti vmerjene pridige, namreč: zjutraj ob 5. pri peti sveti maši, ob 9. pred pontifikalno sv. mašo, in popoldne pred litanijami in blagoslovom. Sliši se, da cerkvenih opravil in prazničnih pridig se bodo vdeleževali vmés tudi visoki in naj višji gospodje, kar bo tridnevnično lepoto močno povzdignilo. Na Svečnico popoldne bo slovesno zvonjenje tridnevno godovanje napovedovalo in ob 3. bo vvodna pridiga; zadnji dan se bo praznik z zahvalno pesmijo sklenil. Ravno ta dan, namreč 5. svečana, pa je za frančiškanski red že tako odločen praznik imenovanih svetnikov, s katerim so še posebej popolnoma odpustiki sklenjeni (Klemen XII. 13. mal. serp. 1739), in torej je tudi obhajanje tridnevne na posebno primérni čas v Ljubljani ustanovljeno. Potem takem se bodo zamogli tiste dni tudi dvakrat popolnoma odpustiki zadobiti.

Iz Ljubljane. Naš novi slovenski časnik „Naprej“ nam je v dveh prvih listih verh precej obširnega politiskega pregleda prinesel svoj program, kratek pogled na slovensko prizadevanje nazaj do l. 1848, nekaj za slovenšino v učilnicah, pretres zoper spis o slov. besednjaku v „Volksfreund-u“, in nekatere druge slovenske reči — vse v prav prijazni, umljivi in olikani slovenšini. — V četrtek, 8. t. m., so imeli mil. škof v stoljni cerkvi slovesno sv. mašo, potem se je zopet pričel deželni zbor. Znamenito zlasti je v ti seji, da so prevz. gosp. deželni poglavar zročili deželnemu zboru cesarski slovenski diplom od 20. vinotoka, patent od 26. sveč. v nemškem in slovenskem jeziku, in nekatere vladine predloge. Gosp. Toman se je potem v slovenskem govoru zahvalil za to priznanje ravnopravnosti ter sklenil s „slavo“ do Njih veličanstva.

— Rokodelska družba je imela sv. Štefana večer svojo navadno kratkočasnico v govorih, petji, zglasovanji ali deklamovanji itd. Jutri zvečer ob 5 pa bo imela ravno ta družba kazališno veselico: „Kako se pride iz vajšnice na slamo“, „Hochmuth vor dem Falle“ in več slovenskih in nemških pesem — v mestni redutni dvorani.

Z Gorenškega. — Ako hočemo dati čast, komur čast, moramo spoznati, da mala pešica iskrenih slovenskih rodoljubov koroških kratkomalo ne derži rok križem; velikeč si ona prizadeva, nadomestiti to s toliko večjo marljivostjo, kolikor manjši so njene slovstvene moči. Dokazi k temu so znani slednjemu našemu domorodcu, kteri sploh je vredin tega častnega imena. Ozrmo se samo na družbo

sv. Mohorja, in vidili bomo lepo polje, ki je že rodilo precej zlahtnega sadu, pa ga nam še veliko več obeta. Ko sem prebiral družbin imenik leta 1862 mi je posebno dopadlo, najti zlasti v lavantinski škofiji tudi mnogo farnih sol vpisanih ko ude družbine. Glejte! sem si mislil, ko bi se vsaka slovenska šola vpisala v to pobožno in koristno družbo, kolika moč bi bila to za razširjanje dobrih knjig med Slovence; zakaj po razposojevanju „Večernic“ in drugih družbin bukev med šolarje bi prišli ti slovstveni izdelki tudi drugim ljudem v roke, bi naraščala gotovo družba in s tem njena denarna in slovstvena moč. Šolarčki slednje še tako revne šole uterpijo gotovo darovati na leto 100 soldov za letno plačilo; tudi bratovska molitev se lahko skupno slednji dan pred šolo ali po šoli opravi. — Priporočujem zlasti šolam naše ljubljanske škofije toliko bolj to reč, ker v lanskem imeniku tudi ene same izmed naših sol v družbo vpisane ne najdem. V marsikaki reči se Kranjci ponasamo, da smo prvi, ne bodimo toraj v ti reči zadnji. Vsim onim v. č. gospodom in blagim šolarčkom pa, ki so s svojimi darilci pripomogli, da se je naša Z—ska šola vpisala ko dosmertni ud v to lepo in koristno družbo, naj bo tukaj očitno izrečeno: „stokrat Bog poverni!“ Bog! *)

Rodoljub Podratitovski.

Družba sv. Mohorja naznanja, da se je pričelo zdaj četrto leto njene delavnosti. Letno plačilo je 1 gld., dosmertno pa 15 gld. Zraven družih bukev bodo udje dobili letos tudi „zgodbe sv. katoliške cerkve“ gosp. Lesarja. Vpisuje se v društvo ali po dekanijah, ali pa naravnost pri društvu v Celovcu. Serčno bodi priporočena Slovencem ta koristna katoliška družba. G. Janežičevega „Cvetja“ 6 zvezkov, na ktere se za zdaj naroča, velja 1 gld. 80 kr. za na dom brez plače, po bukvarnicah pa po 25 nkr. zvezek. — „Stimmen aus Innerösterreich“ g. Einspielerja v Celovcu izhajajo letos po trikrat na teden (polletno naročilo 5 gld.) ter v nemškem jeziku branijo sv. vero, narodnost, pravico in svobodo slov. naroda.

Iz Tersta, o novim letu, H. — Začetek pastirstva s. Hermagora, perviga Akvilejskiga škofa, se je močno začel v spomin jemati, ker po verjetnih zgodovinskih dokazih zadeva v leto 63 po Kr., in bi se tedaj z novim letom 1863 ravno njegova osemnajststoletnica zamogla obhajati. To me navračuje na misel, kako primerjeno je bilo, da ravno v ta čas, kakor v mnogostoletni spomin, se je v Terstu dozidala nova farna cerkev, s. Hermagoru posvečena. Zraven tega me pa še to obveseljuje, da ravno v tisti strani je ta cerkev postavljena, od ktere je apostolski mož ali saj njegov namestnik prišel v staro Tergeste, Tergiste ali Terzišče, namreč v Rojanu. Zakaj bere se v življenji s. Hermagora s posebnostjo, da po tem, ko je bil v red djal Akvilejsko cerkev, ter mašnike z leviti vred za njo posvetil, je tudi v Terzaško mesto mašnika in levita postavil; staro zročilo hoče, da tisti mašnik je bil Hiacint po imenu.

Ker o novi cerkvi s. Hermagora Danica še ni nič posebniga povedala, naj ji tedaj o tej priložnosti nekoliko naznanim. Kar se je Terzaško mesto začelo tudi na zahodno stran zlo razširjati, zlasti kar se je v tisti strani kolodvor za dunajsko — terzaško železnico začel delati, se je potreba nove farne cerkve ondi še bolj očitno razodevala, zlasti ker je ondašnje ljudstvo večji del slovensko. Terzaška mestna gospodstva se je odmenila, na občinske stroške novo cerkev v Rojanski dolini zidati; delo je bilo že leta 1861 končano, in je z vso drugo pripravo veljalo okoli 100.000 gld. Nova cerkev pa je res lepa stavba, v gotični segi v podobi podolgastiga križa izdelana, tako da Terzaško

mesto zdaj kaže cerkve vsake oblike. Pokončna ladija z velikim koram vred méri podolgama čez 25 sežnjev, in poprek blizo 7 sežnjev; poprečna ladija pa obsega čez 15 sežnjev na dolgo, in višava sega na 10 sežnjev; zvonik pa je za velikim koram postavljen, in s primérno gotično streho zveršen. Znotranja oprava nove cerkve se tudi pristojno snida z obliko zidarske šege; po gotični podobi je tudi izdelan veliki altar, miza iz beliga kamna, drugo delo iz lesa.

Cerkev, desiravno že leta 1861 dovršena, je bila vender še le drugo leto blagoslovljena; pravda za patronat pri novi fari za opravljanje potrebnih stroškov k njeni ohranitvi je blagoslovljenje odlašala. Ker je pa vender ljudstvo v tej strani močno želelo cerkev za Božjo čast že skorej viditi odperto, in je res tudi lastne Božje službe silno potrebovalo, torej so milostivi Terzaški škof Jernej Legat blagovolili posvetiti novo cerkev 13. julija 1862, ravno v dan po godu svetih mučencov Hermagora škofa in Fortunata levita. Veliko veselje je pobožne Rojančane obhajalo, ko se je ta glas zaslišal med njimi; in vse so storili in pripravili, kar je od njihove strani zamoglo služiti v povzdigo te slovesnosti. Košati mlaji so bili okrog cerkve razstavljeni, zidovje v okolici z zelenimi vejami obstavljeno, in s pisanimi vencí cerkvene stene preprežene, mnogobarvane zastave so po zraku vihrale; zvonovi so predni večer in drugo praznično jutro veselo se glasili, in mogočen strel se je razlegal po dolini in po gričih. Pobožno ljudstvo je celo noč krog cerkve čulo, ko je duhovšina pred svetinjami svete molitve opravljala; drugi dan pa so se množice v lepih verstah shajale, šolska mladost s svojim banderam, zraven dečki z zelenimi vejami in z banderci, in deklice z lepimi dišečimi venčki, moštvo in ženstvo zopet z velikim banderam s. Hermagora, in vse v lepim redu. Milostivi škof so posvečenje nove cerkve opravili po dotičnih vodilih, in obilna duhovšina jih je obdajala; v altar pa so vzdali ravno svetinje cerkvenih patronov ss. Mohorja in Fortunata zraven družih akvilejskih in terzaških mučencov, s. Justa, Servula in Krizogona. Po svetim opravilu so Servolski g. dekan Jakop Koman imeli primeren in radostno sprejet govor, in v zadnje so milostivi škof sklenili slovesnost z daritvo svete maše.

Tako se je nova cerkev v Rojanu odperla za Božjo službo; in de se je taista zamogla precej in po redu obhajati, so mil. škof za čas odločili namestnika g. Mihaela Debeljaka, šolskiga vodja v Škorkoli. Zdaj pa, ko je vprašanje za patronat rešeno, in taisti mestni gospodski prepunen, so odbrani g. Anton Černe, doslej duhovnik v Repnim taboru, za Rojanskiga duhovniga pastirja. Nova Rojanska fara je izcepljena iz novomeške, terzaške in iz opčinske fare; njeno vtemeljitev in njeno mejo pa so mil. škof s slovenskim razpisom oznanili, kar je slovenskemu ljudstvu serce močno razveselilo. Zdaj, če bodo hotli osemnajststoletnico s. Hermagora v letu 1863 slovesno obhajati, bo za Terzaško škofijo ravno nova Rojanska cerkev ko nalašč pripravljena. Kaj pa bodo v Goriški nadškofiji storili? V Gradu imajo cerkev sv. Hermagora; ondi se zamore obhajati večja slovesnost; pa spodobno bi bilo, da bi se kaj večjiga storilo. Kaj ko bi se začela stara patriarška cerkev v Akvileji zopet v lepši stan devati? Kaj ko bi v kak album se stari pisni spominki večje tehtnosti zbrali?

Izpod Čanina, 2. pros. A. Ž. — Goričani! Ali ste brali, kar Ljubljancan v „Danici“ str. 289 piše? On pravi: „Ako bi nadaljne preiskovanja g. Kaffolovo pisanje še bolj vterdile, *) bi se še posebno spodobilo, da bi mi Slovenci, zlasti Ogleju bližnjiši, kako posebno svetišče temu apostelnju (sv. Mohorju) oskerbeli, k čimur bi se utegnil prihodnje leto, kakor si bodi, pomočni temelj postaviti.“ — Kdo je

*) Prav hvaležni smo g. dopisniku, da je to tolikanj koristno misel sprožil; ni je namreč poti, po kateri bi si zamogle šole tako lahko in toliko rabnih bukev za oliko mladosti napraviti, kakor da se kar cele šole vpišejo v družbo sv. Mohora. S tem se bo tudi veselje do branja pozivljalo in spečevalo se bo sploh več bukev ter olika se silno pospeševala po deželi. Vr.

*) Bistre preiskovanja učenega dekana Hicingerja, upamo, so ta namen dosegli; spis bo prihodnja Danica naznanila. Vr.

bližnjiši Ogleju kot mi, goriški Slovenci? Oglej spada pod goriško grofijo in škofijo; in kaj je goriška nadškofija in sredomestnija družega kot oglejski patriarhat v ožjem pomenu? Ali se toraj ne spodobi, da bi goriški Slovenci zložili zbor, kateri bi imel nalogo, nabirati darove za novi tempelj? Zares, Gorica je vredna takega tempelja, ker je sedež patriarhovskih naslednikov, kateri kot sredomestniki črez več del slovenskih pokrajin (Goriško, Kranjsko, Terzaško, Istro z otoci) vladajo, je pa tudi potrebna, ker v Gorici ni do zdaj nijedne cerkve, v kateri bi smeli Slovenci slovensko službo Božjo imeti, kakor jo imajo po deželi. Gorica je pa tudi v tako lepem kraju, da spominki v njej postavljeni nič lepote ne zgubijo, mar je še dobijo. Na noge tedaj Goričani! Glejte, kako rastejo posvetne lepote, novi mostovi, nove ceste, novi dvorovi, nove gledišča, novi verti in drevnjaki itd. itd.; ali nas to ne vabi, da naj tudi cerkev povečujemo? V vsem našem mestu nimamo nijedne cerkvice posvečene sv. Mohorju, ko je vendar čuvaj vsega mesta in vse dežele, — ali je to hvaležnost kristjanska? — Kako lepo in častno bi bilo, ako bi se v novi Gorici nov veličasten tempelj dvigal in kot „tempio dei Sloveni“ slovensko hvaležnost do sv. Mohorja oznanival! Fiat, fiat! *)

V mestni Ormuški duhovnii se je pred nekimi tedni obhajala prav priserčna slovesnost. Bile ste dvé zlati poroki ob enem vred. Obojni starši so bili iz ene duhovnije ino iz ene srenje humske: Anton Pavša s svojo ženo Doro-tejo, no Marka Aleksič z ženo Marijo. To slovesnost, srečo zakoncov in veselje pričujočih sinov ino hčer, pa tudi vsega zbranega ljudstva je posebno to povzdignilo, da oba zakonska para imata svejega duhovna izmed svojih sinov, ino da sta lastna sina sveti blagoslov za zlato poroko svojim staršem podelila. Obdana pa sta bila sina mešnika z domačimi ino bližnjimi čč. gg. duhovni, kateri so s svojo pričujoč-nostjo to slovesnost v prelep izgled vernemu ljudstvu, in v veliko veselje starim zakoncem no njih duhovnima sinoma počastili. —

Veliko ljudstva, ko redko ino pri drugih cerkvenih obhajilih, se je zbralo. — Ob 9. uri so prišli oboji zakonci s svojimi gosti no otroci v cirkev, — potem je bila sv. meša, in ta čas so vsi bližnji rojaki sveto spoved opravili. Potem sin-duhoven s prižnice razložijo, da je stara kersanska navada svete cerkve, take od Boga dodeljene do-brote cerkveno obhajati, da so oni (duhoven) tega dneva serčno želeli dočakati, tedaj da je ta den posebni den ves-elja za njih otroče serce, ob katerem zamorejo očitno Bogu no staršem dolžno zahvalo dati: tudi pa da je den žalostin za njih, ker se jim zdi ko predvečer smerti obojih staršev. Potem so z ginljivo besedo razložili namen očitno storjene te slovesnosti: a) zahvaliti Boga za dobrote, ktere so starši zadobili; b) zahvaliti Boga no starše za dobrote, ktere so sini no hčere, posebno pa kak duhovna sina, od Boga po svojih starših prejeli; c) prositi za potrebne gnade no bla-goslov, posebno za duše starih očetov in mater zlate poroke.

V drugem deli so serčno opomnili verne, 1) da naj skerbé v mladosti za se, za svoje, ker sreče vekše sta-rosti le redki več dočakajo. 2) Srečne so imenovali otroke, kateri imajo verne, skerbne, kersanske starše; 3) Srečne častili starše, ki imajo kersanske, pokorne, hvaležne otroke. Veliko veselje je bilo in ginljive solzice so oči mnogih pričujočih zalivale. — Potem je bilo ponovljenje poroke po obredniku, katero so za vsaki par lastni sin opravljali. Vsaki zakonec je dobil blagoslovljen molek, križec in svečo, ko spomin bližnje smerti no potrebne priprave za njo. Drugi sin so nato služili veliko sv. mešo; po obhajili mešnikovem so zakonci no bližnji rodovinci prejeli sv. Rešnje telo. Zložena je za to slovesnost tudi priserčna pesem. (V za-dregi s prostorom je ne moremo natisniti. Vr.) Sklenilo se

je z zahvalno pesmijo: „Te Deum.“ — Bog daj, da bi ta slovesnost, kakor je bila namenjena, služila v Božjo čast, fari v lep izgled, v spodbudovanje otrokom, ino rodovini v drag spomin no veselje.

Iz Moravskega. Že smo dobili za tisučletnico verni bernske škofije doželene višjipastirske ukaze. V zaupanji, da ti bode vstreženo, ti jih vesel pošljem, draga Danica!

1. Poslednji dan leta naj se zvečer po navadnem za-hvalnem opraviu celo uro z vsimi zvonovi zvoni ter naj se s tem naznani začetek svetega leta. Med slovesnim zvonjenjem pa naj duhovni z ljudstvom molijo spokorne psalme in litanije vsih svetnikov z naslednjimi molitvami in potem še molitev k deželima varhoma, namreč:

Ÿ. Prosita za nas, ss. Ciril in Metod.

O. Da bomo vredni obljub Kristusovih.

Molimo.

O Bog, ki si nas po svetih spoznavavcih in škofih Ci-ritu in Metodu k edinosti kersanske vere milostno poklical; prosimo te, dodeli nam, ki se po pravici njunega sedanjega godú veselimo, da zaslužimo po njuni pohlevni prošnji v večno slavo priti. Po Jezusu Kristusu, Gospodu našem. Amen.

Duhovni naj so pri spokornem opraviu v roketih brez štote, in naj molijo molitve klečé. V koru se molijo latin-sko, po duhovnijskih cerkvah pa v deželnem jeziku.

2. Na Velehradu se bode veseli spomin obhajal vse dni skoz vse leto 1863; posebno praznovanje pa se bo ondi in po vsih družih cerkvah bernske in olomovške škofije obhajalo le samo v god in skoz osmino.

3. Ker 9. sušca, ob katerem sta se dosihdob ss. Ciril in Metod obhajala, zadene več del se v bolj neprijetni letni čas in zmiraj med praznike, ki osmine ne dopustijo, sta marska škofa poslala prošnjo do rimskega Stola, da naj se praznik za stanovitno prestavi z 9. sušca na 5. mal. serp., začeni od l. 1863, in pričakovati je, da ta prošnja se bo premilostno uslišala, potem ko bo visoka vlada to dovolila zastran zunanjih slovesnost in zavolj zderžanja od hlap-čevskega dela. Zanesljivo naznanilo zastran tega bo du-hovnom se do časa došlo.

4. Njih svetost Pij IX. so 5. grad. 1862 dovolili po-polnoma odpustek vsim vernim, ako po prejetih ss. zakra-mentih v svetem letu 1863 obišejo: a) stoljno cerkev v Olomovci ali v Berni med osmino ss. Cirila in Metoda, ali b) kateri koli dan v letu cerkev na Velehradu, ali pa, če tega ne morejo, c) svojo lastno farno cerkev po odkazanji spovednikovem.

5. Da se vse lepo vravná, naj se skupne romarstva du-hovnemu g. očetu na Velehradu poprej napovejo. Tudi duhovni naj zastran spodobnega prenočiša ondi pred poprasajo.

6. Pozneji razpis bo oznanil, kako se bo osmina unega godú obhajala v bernski stoljnici.

7. Po družih cerkvah une škofije naj se Božja služba dan ss. Cirila in Metoda slovesniši opravlja; skoz osmino naj bodo povsod večernice ali litanije z blagoslovom.

8. 31. gradna 1863 se sveto leto sklene z zvonjenjem po vsih cerkvah in s slovesno zahvalno pesmijo.

„Za večni blagor“ Slovanov odveč skerbjliva „Pres-e“ je nam češkim in Vam slovenskim mašnikom 27. grad. o tej reči nektore zernca „zur Darnachhaltung“ v serce vtis-nila. Mémljasta babel „Presse“ s „Kikeriki-em“ in drugim pajdaštvom vred nam je le predobro znana po svoji „naj boljši in naj čeverstejši strani,“ da bi ji za njene „em-pfehlungen und darnachhaltungen“ posebno hvalo vedili; naj jih komu drugemu prihrani: mi slovanski duhovni pa spoznavamo vikái veljavo mem „blagomisleče“ Presse.

Za mojo bolgarsko reč sem mesca listopada od bol-garskega škofa v Carigradu prejel naznanilo: da inočeželski misijonarji bodo se le poklicani (v bolgarski misijon), ka-dar čas in okolišine dopustijo; torej vse do danes ne vém

*) Gotovo ste to misel, predragi gosp. dopisnik, vsim pravim Slovencem iz serca vzeli; torej tudi mi z Vami kličemo: Fiat, fiat! Vr.

nič gotovega. Tudi iz Rima še nimam odgovora, dasiravno že šest mesecev čakam. —

Na Velehradu se pridno popravlja in napravlja; kapela sv. Cirila je dobila od olomovskega vikšega škofa prelep altar v gotičkem slogu: Rojstvo Jezusovo in ss. 3 Kralji. Bog daj, da bi tudi pobožni in goreči Slovenci od nekdanj častitljivi Velehrad prav obilno obiskovali in da bi nam Slovanom tako pomnjivo sveto leto 1863 prav slovesno in zveličavno obhajali. Naj nam vsim to imenitno sveto leto tekne v častni in večni blagor. Naše glasilo bodi: Ciril Metod in Klemen!

Miroslav Chmeliček.

Razgled po keršanskim svetu.

Zastran vojaškiga posta je dal apostolski namestnik vsiga c. k. vojenstva, mlisp. Leonhard, toliko prilajsanje za l. 1863, da se morajo višji in prosti vojaki mesnih jedi zderžati ob petkih v postu in tri poslednje dni v velikim tednu. Vsi brez izločka pa so ob vsih od Cerkve zapovedanih postih zavezani, si v jedi pritergati, to je, se le enkrat na dan do sitiga najesti. Vojaška velikončna spoved terpi od prve nedelje v postu do binkoštniga ponedeljka. Mil. škof Leonhard razodevajo upanje, da bodo keršansko-katoliški verniki vojaškiga stanu to dobrotno polajsanje postne zapovedi hvaležno sprejeli, ter bodo s pridnostjo pri Božji službi, s poslušanjem pridig, z obžalovanjem grehov in s pokoro po namenu sv. Cerkve in z družimi dobrimi deli namestovali, kar jim je prilajsaniga. Iz tega se vidi, da tudi post za vojake ni ravno tje v en dan, kakor si mnogi mislijo.

O poslovnim shodu slovanskih državnih poslancov v gostivnici „pri nadvojvodu Karolu“ naj omenimo, če tudi že nekoliko pozno, kar piše „Pozor“, da lepih napitnic zapopadek je bil: narodnost, svoboda, vera. Ljubljenski škof Jirsik so razložili, kako je vera Kristusova iz Moravskiga prišla na Češko, iz Českiga na Poljsko, in izustili so svoje vošila v blagor tih domačij. Grocholski je veselje razodel nad tem, da so se na Dunaji med seboj spoznali. Rieger je pristavil: „Mi smo kakor Artej, ki je novo moč dobil, kadar se je domačinske zemlje dotaknil.“ Pražak se je veselil, da nas bo Moravija l. 1863 na Velehradu zbrala. Toman se je zahvalil, ker brez tih tovaršev bi se svojih interpelacij ne bil mogel dognati. Ljubša je klical: Življenje za postavu, vero, narodnost! Kostelnik je narekoval slavo zvestobi, ljubezni in edinosti! Tako je bilo vse bratovsko in po domače.

Italijansko ljudstvo, to je slehernimu znano, ima vse skozi prav posebno čišenje do Marije Device; ravno zato se jim pa tudi Mati Gospodova prav očitno milostno in prijazno skazuje. Ob času Napoleona I., in zdaj ne davno v Rimini, so se reči godile, ki jih tudi nar bolj merzli dvomljivec tajiti ni mogel; že spet pa slovi undan imenovanja podoba Marije Device po vsem Laškem zavolj čudnih prigodkov, nad katerimi morajo sstermeti tudi rogati freimavrarji na Sardinskem. Med Castelrinadi in Montefalcone v vikši škofii Spoletanski stojé namreč na pustotnem kraju podertine neke cerkve. Le samo en del stene se je ohranil, ki ima še v nepoškodovani dolbljini podoba Matere Božje z božjim Detetam v naročji. Podoba je malana na presno prav z živimi barvami. Zveličar derži vejco v ročici, Marija z levo roko Dete k srecu tiši, z desnico pa blagoslovlja. Po podpisu je mal Pavla Bontulli-a iz l. 1570. Neki starnar iz Spoleta je l. 1860 naletel na to podobo in jo je hotel iz stene izrezati, da bi jo prodal; ko pa začne robkati, silna kača vzdigne iz germovja glavo kviško, in starnar zbeži. (V Armonii je bila pred nekimi tedni obširno popisana ta dogodka.) Sloveti pa je jela podoba po nekem nedolžnem otročiču. Mesca sušca 1862 igra otrok iz bližnje

vasi med grobljami, kar neprevidama zasliši prijeten glas: Henrik! Henrik! Gre za klicam in ugleda podobo Marije in Deteta, kakor bi bila živa. Zamaknjen v prečudno lepoto obsedi deček pred podobo in jo gleda z ukočenim očesam, dokler ne pride mati, ki ga je dolgo iskala, in ji otrok pové, kaj se mu je dogodilo. Neutegama se ta reč razglasi na vse strani, in mlad kmet, ki je bolehal za sušico in so mu zdravniki že odpovedali, je lezel 19. sušca pred podobo in ozdravel je, tako, da se je brez palice domu vernil, v malo dnéh pa je ni bilo ne sledi bolezni več. Od-sihmal so množice germele na čudežni kraj, in čudeži so se čezdalje bolj množili. Neka že umirajoča žena se je ozdravila; mlad človek, ki ste mu bili obé nogi povoženi, je priderzal ob bergljah pred podobo in vernil se je do dobriga ozdravljen domu; hromo deklico na vozu pripeljejo do podhriba, na katerem je podertina, — berž pa ko podobo ugleda, je zdrava in brez tuje pomoči gre k podobi na kviško se zahvalit itd. Vse čudeže je dal spoletanski vikši škof na tanko preiskati. 8. vel. trav. je šel sam na mesto in je našel ondi več tavžent romarjev. Dal je kraj lepo verdjati, izdolbljino popraviti, s streho pokriti in altar postaviti, na katerem je 24. vel. travna sv. mašo Bogu daroval. Prihodnji dan je bilo ondi 20.000 romarjev. Mladeneč, ki je bil že let' in dan slep na eno oko, je spregledal tisti čas, ko je bil obhajan, — drug, mutec, je spregovoril. — Ravno take odobrótjenja iz nebes pa tudi spričujejo, kar previdni terdijo, da je namreč jedro laškiga ljudstva dobro; le samo rogovileži in freimavrarji so ga pogreznili za nekaj časa v brezimne stiske, ktere pa se blezo h koncu nagibajo. Sv. Oče so ob novem letu saj upanje za boljši čas razodeli.

V Parizu je 29. u. m. umrl ondtni vikši škof in kardinal Morlot. Cesar Napoleon sam ga je bil dan pred smertjo obiskal. Ravno tisti trenutek je pristopil tudi rimski poročnik knez Chigi, bolniku apostolskiga blagoslova delit. —

Jabelka in lesnika.

Kakošni patrioti so na Tirolskim zoperniki katoliške vere, kolikor jih že je, nar boljše tole kaže. Nekteri „Deutsch-tirolci“, poslanci deželnega zbora, so poslancam „Wälsch-tirolcam“ tako-le zamenjo ponudili: Naj laški Tirolci nemške Tirolce v zboru podpirajo zoper edinstvo v veri; zato bodo pa tudi nemški Tirolci laške Tirolce podpirali v vprašanji zastran ločitve laškiga Tirolstva od nemškiga, in sicer z 8 glasovi. Iz tega bodo nasprotniki in preganjavci lepe edinosti sv. vere na Tirolskim mende saj spoznali, kdo so pravi patrioti, in pa komu tisti v roke se-gajo, ki Tirolcam čiste katoliške vere ne privošijo. — Radama II., madagaskarski kralj, je bil 22. kim. slovesno kronan. Krona in kraljev plaš sta bila darila od cesarja Napoleona, obleka in plaš kraljičin pa od cesarice Evgenije. — Tudi v Rimu se bo obhajala tisočletnica ss. Cirila in Metoda, in že se je začela po programu, ki so ga sv. Oče „suapte“ poterdili. (Kat. I.) Prihodnjič kaj več tega.

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. Gosp. Jož. Hočevnar, lokalist na Homecu, pride za družiga vodja in gospodarja v duhovsko semenišče v Ljubljano, ker je g. M. Meršolu odmenjena služba pri vradnii za cerkveno premoženje. Homec je toraj 7. t. m. razpisan.

Pogovori z gg. dopisovavci.

G. L.: Vse vrvanovo po Vaših željah. — G. P.: Naročeno. — G. J. M.: Vaš dopis prihodnjič. — Vč. g. K.: Hvaležno prejeli in se bode kmali vverstilo. — G. J. V.: Pri založništvu opravili.